

Előfizetési táj.

Évesre postán vagy helyben házhoz hordva

Egész évre	15 frt.
Félévre	8 „
Negyedévre	4 „
Egy hóra helyben	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

megjelenik mindennap, az ünnepek követő napok kivételével.

Szerkesztői szállítás:

Főtér 4-ik szám hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzandók.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

AZ ÉRTÉKESEBBI CIKKEK DIJAZTATNAK.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET“

politikai és közgazdasági napilap

1875. utolsó negyedére.

A „Kelet“ előfizetési ára:

Félévre	8 frt
Negyedévre	4 „
Egy hóra	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

A megrendelések legcélszerűbben postai utalvánnyal alólírt könyvkereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

STEIN JÁNOS,

a „Kelet“ kiadója.

Kolozsvár, 1875. oct. 20.

△ A delegációk bevégeztek munkákat, s a képviselőház pénzügyi bizottsága gyorsan halad tárgyalásainak befejezése felé. Mindkét testület munkálata biztos kiadást nyújtanak az iránt, hogy az 1876. évi költségvetése jóval túl fogja haladni az idei tételeket — nem is számítva a negyedik fagyos szent ágyura megszavazott milliókat, melyek bizony ugyancsak az idén választottak az alkalomra, melyet a birodalom mindkét felét meglátogatták.

Annak idején magunk is közöhangként fejeztük ki azt a követelményt, hogy delegatusaink e tekintetben ne bőkezűsködjek — e felszólalás azonban, melyről el lehet mondani, hogy az országos közérdeket visszhangja volt az egész sajtóban, edménytelenül hangzott el.

Es mégis, mindezek mellett kénytelenek vagyunk bevallani, hogy ez esetben a könnyelműség, kényszerűség szükség vetette döntő szavát a mérleg serpenyőjébe, minek folytán, nyögve bár, de ki kell az országnak izzadnia azt a több kiadást is, melylyel a jövő évi költségvetés ideit meghaladja. A kényszerűség, melyet elhárítani egyáltalán nem állott hatalmában, midőn kelet vulcánja folyton füstölt, Franciaország talaja a benső forrás nyomán dobog s az északi hatalmak „béke-szövetsége“ a gyilkolás legmes-

A „KELET“ TÁRCZÁJA.

Az

ÖREG UR VÉDENCZEI.

REGÉNY

két kötetben.

Írta:

Flygare Carlén Emilia.

Második kötet.

XI.

A régen várt kérés.

(Folytatás.)

A tanácsos némán bámúlt a beszélőre, a vontatott hangon tagolva:

— Ma — Ma — Mannerstedt! — A padlásszobabeli szegény papjé — kiadott fel végre a tanácsos lassan magához térve bámulatából. — Tán tré — ön, kedves barátom?

— Hogy tréfálom-e? — viszonzá komor intettel az öreg ur. — Ép oly kevésbé tré — ok e perczben, mint nem tréfáltam akkor, midőn először meglátogattam önt, s tettem a tudva levő ajánlatot. A mit egyszer ki — mondottam, annál is maradok, és meggyőződé-

tersegebb eszközeinek mindig jobban felhasználott tömegeivel veszi magát körül. Az örök-béke után áhítozók képzelgéseire pedig, ily körülmények közt kigymagoltatva foszlanak szét s az élet-föntartás ösztöne követelőleg lép előtérbe. Valóban semmi új a nap alatt! Si vis pacem, para bellum...

Ebben tehát meg kell nyugodnunk, — s annnyival előbb tehetjük ezt, mivel országos pénzügyeink terén nem egy körülmény szolgálhat megnyugtatóunkra.

Itt van első sorban az az öröndetes tény, hogy a rendes viszonylatok felé térült költségvetésünkkel szabályszerűen már ez év végére készen leszünk. Fontos ez nemcsak a törvény szempontjából, mely alól — beteges pártviszonyaink következtében — folyton kivételeket válnak kénytelenek tenni, hanem az állami-polgárok érdekében is, kiknek, az adók megszavazásában ismétlen előforduló késedelmek okán, soha sem lehetett kötelezettségeikre nézve pontos számításokat tenniük s ugyazóval állandólag az adóhátrálékok után fizetendő késedelmi kamatok kényszerűsége alatt kelle állaniok — saját hibájokon kívül.

Ugyane körülménnyel áll szoros összefüggésben az az öröndetes kilátás is, hogy törvényhozásunk, költségvetési munkálkodása a rendes kerékvágásba térvén, sokkal több alkotási munkát végezhet jövőre.

Az örökös párt-harcz, a hónapokig nyújtott költségvetési viták, a majdnem állandósított kormány-váltság s a mindig megújuló parlamenti botrányok ugy szólván minden idejét igénybe vevék a törvényhozásnak, mely nevének így meg nem felelhetve, valóságos lucas a non lucendo helyzetébe jutott.

Remélhetőleg e tekintetben is jobb jövő küszöbén állunk. A kormány-közégek teljes egysége és összhangzata az alkotó munka számára szabadon maradt időt immár észélyesen használhatja föl s a helyes munkabeosztás biztos kilátásba helyezi a munka sikerét is. Nem csak a törvényhozás munkálkodásának idejében — és így költségeiben is — történhetnek ez uton megtakarítások, hanem maga az alkotás gyorsabb lefolyása előnyére válik az ország közügyeinek az organisatio sikerei gyorsabban érvényesülnek s így a közép-pontból kisugárzó előnyök az állam területén mind szélesebb és szélesebb körökben terjeszthetők gyarapító, gyógyító és új életet keltő hatásukat.

Es épen erre van nekünk legnagyobb szükségünk. Az igazságszolgáltatás megindított a közigazgatás kilátásba helyezett reorganisatioja; az adó-ügy szerves meg-

alapítása; az államadósságok egységesítése a bank-, a vám-kérdés megannyi nagyszabású feladatok, melyek megoldására mindekelőtt időre és pedig sok időre lesz a törvényhozásnak szüksége. Pedig ezen sorozattal még koránt sem értük teendőink végét el, mert a közgazdaság, kereskedelem és ipar, a felsőbb oktatás, mindmegannyi égető kérdés, a melyek szintén nyugodt munkálkodás hosszassáidejét veendik igénybe, ha a kívánt sikert általuk elérni akarjuk.

A munka sikerének első kezessége a lehetőség, a munka elvégzésére. Ezt, a mai állapotok szerint immár megnyerők. Az akarat és képesség — hisszük — szintén nem hiányoznak kormányunkban és törvényhozásunkban, így remélhető, hogy — a nemzet áldozatkészségének segédletével — a nagy feladatok, melyek előttünk állnak, meg is lesznek oldva.

A terhek, kétségkívül nagyok, de a siker haszna mindenesetre fölülmulja a terheket, mert az Magyarország jóléte.

— A pénzügyi bizottság f. hó 18-iki ülésében folytatta a pénzügyi tárca budgetének tárgyalását.

A jogilletékek és díjaknál (szükséglet 377.166, fedezet 16.905.260, a miniszter jelenti, hogy a kiadási többlet az illetékszábsi hivatalok egész évi szükségletének felvétele idézte elő. Megjegyzik, hogy az új intézmény hasznos működése bőven ellensúlyozni fogja a kiadási többletet.

Az előirányzat, valamint a fémjelzés (szükséglet 735i, fedezet 17.670) s az ut, hid és révvált (szükséglet 500, fedezet 20.840) megszavaztasik.

A dohányjövédéknél (szükséglet 11.800.404 fedezet 27.979.050.) Molnár Gy. a monopolum természetével alig tudja összeegyeztetni a sok külföldi dohány-behozatalát, s az ausztriai gyártmányok díjtalan behozatalát. — A miniszter válasza, hogy dohányt — a díj lefizetése mellett — bárki hozhat külföldről, nagy mennyiségű a behozott csempészett dohány is; az állam is sokat hozott eddig be, de ezután csak havanna-szivarok fognak behozatni.

Megnyugtató felvilágosítást ad az ausztriai dohánybehozatal tárgyában is, megemlítvén, hogy ma már legtöbb dohányfajnál tévedés azt hinni, hogy az osztrák gyártmányok jobbak a mieinknél. Belföldi dohányvetéle — az idejő termés folytán — többlet irányzott elő, de azt más megtakarítások által igyekezett ellensúlyozni. A bevételi irányzatot a fogyasztási apadás folytán 1.600.000 frral kelle leszállitnia. s a felvett tiszta jövedelmet főleg az által fogja elérhetni, hogy külföldre nagyobb mennyiségű nyers dohány lesz eladható.

tudtam, erre nem is gondoltam, de még csak sejtelmem sem volt róla! én, a ki mások oly élesesű vagyok az ilyenü dolgok kifürkészésében! De Widen, édes öregem, te mit szolsz hozzá? oly komoran nézel ki, remélem csak nincs ellenedre e választás.

Oh édes istenem, ha csak sejtettem volna ezt!

A tanácsos maga részéről minden esetre igen csekély szerencsének tartotta-e házasságot egy oly szép és tehetséges leánynak, minő Róza; de azt is belátta azonnal, hogy semmi eredményre nem vezetne kifogásokat tenni most, midőn neje a tanárral együtt elne szövetkezett, s ehez fog még járulni Róza is, kéri tekintetével.

De különösen azért nyugodott bele a dologba leginkább, mert félt, nehogy elveszítse vonakodása által az öreg Ling oly becsessé vált barátságát. Ezen okon felelete igen nyújas, lekötelő volt:

— A mit kedves Ling barátom jónak lát s határoz Róza jövőjére nézve, abba én is teljes szívemből beleegyezem, ámbár megvalom, a Mannerstedt alakja most is csak az ő szűk kopott kabátjába öltözve lebeg előttem, a mint állá alá szorítva hegedűjét, áll a hang-jegy állvány előtt. De nem kétem — tettem hozzá gyorsan a mint egy pillantást vetett az öreg ur összehúzott szemöldéire, — hogy mióta biztos hivatala van s papnak felszentelték, külsője is megfelel mostani állásának, mert az

Elismeri, hogy a folyó év eddigi netto-eredményei jelentékenyen kedvezőlenebbek a tavalyiaknál, de ezt nem a bevételek apadása, hanem a kiadások emelkedése idézte elő, utóbbi pedig a fokozott belföldi beváltásban s a termelési előlegek nagyobb mérvű engedélyezésében találja magyarázatát. A fogyasztásnál csak az 1874-ki eredményeket vette tekintetbe, s előirányzatát ennek folytán motiválnak találja.

He gedűs a dohánybevétel fokozása érdekében hangsúlyozza a bérletrendszer behozatalát, Ausztriával kedvezőbb dohány-beváltási szerződés kötését, a belföldi dohánynak külföldön előnyös feltételek alatti eladását.

Széll miniszter a bérlet rendszert a mi viszonyaink közt most elvileg nem pártolhatná, a másik két eszmét azonban figyelembe vevendi.

Helfy a bérletrendszer eszméjét nem tartja végleg elejtendőnek. Mórícza ma is észélyesültenek tartja hazánkban a monopolt, elismeri szükségét, a míg Ausztriával jelen vám- és kereskedelmi viszonyunk fenáll. Wahmann elfogadja az előirányzatot, mert csak azon többlet van tekintetbe véve, mely az árak emelkedéséből származik. Horváth László azt említi fel, hogy a közönséges dohánynak papirosba burkoltan való árulása elősegíti a csempészetet.

A miniszter igéri, hogy ez ügyet figyelembe vevendi. Molnár Gy. azon körülmény folytán, hogy a dohány bruttó-bevétele 1871 óta folyvást csökkent, a bevételi előirányzatot 500 ezer forinttal leszállítandónak tartja.

A bizottság megszavazza az egész előirányzatot.

A lotto-nál (szükséglet 2.216.013, fedezet 3.708.700) Wahmann a tényleges eredmények alapján javasolja a bevételi előirányzat 200.000 forinttal való felemelést.

A bizottság 200.000 frral felemeli a bevételi előirányzatot.

A sójövédék előirányzatát (szükséglet 2.133.785, fedezet 13.000.000) a miniszter indokolása alapján minden vita nélkül megszavazza a bizottság.

Az államjósázigazgatóságok s ügyészségek szükségleténél (269.372) előadja a miniszter, hogy a szükséglet megegyezik a folyó évvel, bárha a számvérvő osztályok is a jósázigazgatóságokhoz osztattak be s hogy csak néhány igazgatóság eltörlése folytán vált ez a szükséglet emelkedése nélkül lehetségessé. Az eltörlésben azonban már nem lehet tovább menni s a jelenlegi statust fen szándékozik tartani.

A bizottság megszavazza az előirányzatot.

Az államjósázigazgatóságnál (szükséglet 1.487.566, fedezet 5.644.385) előadja a miniszter, hogy a kezelési kiadásokat 40%-al

tagadhatatlan, hogy a mi padlásszobabeli kis papjelöltünk igen szép fiu volt.

De hol van Róza? Be kell őt hívunk, hogy lássuk mit mond új helyzetéhez.

E szavak után a tanácsos maga ment be leánya szobájába s a tul boldog Rózáat az öreg ur elé vezette így szól:

— Most mondd meg gyermekem nekünk, ha a dolog valóban úgy áll-e, miként öreg barátod állítja? Igaz-e, hogy már évek óta szereted a szegény zenetanárt s hogy szived leg-hőbb óhaja a kis B... városban iskolamester-névé lenni.

— Ugy van kedves jó atyám! nem ismerem reám nézve ennél nagyobb boldogságot — viszonzá Róza tiszta csengő hangon s lehajolt, hogy csókot nyomjon atyja kezére — nem, nem ismerem nagyobb boldogságot — ismétlé még egyszer — mint megosztani életem Mannerstedttel, jó- és balsorsban; mert szívem övé volt azon percz óta, midőn mint kérelmezőt láttam őt megjelenni atyám küszöbén. Ugy van, azóta folyvást szerettem őt és éltem szorosan övéhez van fűződve.

— No édesem — szolt nevére a tanácsos nejéhez — mondd még most is, hogy Róza nem fogékony a szerelem iránt. De édes leányom felel még csak egy kérdésemre; ha te Mannerstedtet már régóta szeretted, miért egyeztet bele önkéntesen a kapitánnyal való egybeköttetésbe, mihelyt megkérte kezdet?

— Azért kedves jó atyám, mert akkor legképzeltetlenebb dolognak tartottam, egye-

leszállítá s a bevételekben is az 1875-ki preliminarénál fél millióval kevesebbet vett fel, úgy hogy előirányzata nem sokkal mulja fölül az államjósázigazgatóságok legrosszabb 1874-iki évi tényleges eredményeit. Ezen előirányzatba 10%-át vette fel a bérhátrálékoknak, melyek ügyét véglegesen tisztázni szándékozik. Wahmann az előirányzat sarkpontját a bérhátrálékokban látja s a tapasztalások után igen vérmesnek nyilvánítja a reménységet, hogy azokból 10% fog befolyjni. A miniszter elismeri, hogy ha 1876-ban is rossz termés lesz, nem jó be 10 bérhátrálék; nem ellenzi, hogy az előirányzatból 200.000 — a mennyivel a lottó felemeltetett — töröltessek.

A bizottság ily értelemben módosítva megszavazza az előirányzatot.

Az államerdőknél (szüks. 4.244.050, fedezet 6.550.000) a miniszter előadja, hogy a kedvezőtlen eredmények folytán már 1874-ben leszállított az államerdők bevételei előirányzata.

A bányászatonál (szükséglet 10 millió 078.615, fedezet 10.579.534) a miniszter bejelenti némely vas- és kőszénbányák elárúsítására nézve tett előleges lépéseit; előadja, hogy a bányászatonál semmi netto-eredményt nem praeliminált, s előirányzatát, mely a kiadások lehető megszorításával, az 1874-iki tényleges adatok alapján készült, elfogadhatónak tartja.

B. Sennyei tulzottnak véli a praeliminaret, miután 1874-ben is közel 500.000 frt volt a deficit, s a folyó év első 2 negyede a mult évekhez képest még rosszabb eredményeket tüntet fel. — A miniszter válasza, hogy 1874-ben felturási munkálatokra 600.000, beruházásokra 200.000 forint adott ki; 1876-ban az elsőre semmi, az utolsóra csak 50.000 fog kiadni, s ez kiegyenlíti a különbséget. A folyó év első negyedének kimutatásai a bányászatonál a dolog természeténél fogva nem lehetnek mérvadók. Hegedűs és Lukács a zalathnai kémlede, offenbányai, s cserteszi kohóra vonatkozólag intéznek a miniszterhez kérdéseket, melyekre Splényi min. tanácsos felvilágosítást ad. — Helfy helyteleníti a nagy-bányai bányaigazgatóság eltörlését. — A miniszter válasza, hogy elhatározta a n. bányai s kolozsvári igazgatóságok egyesítését, de az még tárgyalás alatt van, vajjon az egyesített igazgatóság székhelye Kolozsvárt lesz-e, vagy Nagybanján.

Az előirányzat megszavaztatik. Az államnyomda (szüks. 438.819, fedezet 475.000), államépületek (szüks. 12.823, fedezet 34.660), ingó államvagyon (fedezet 494 ezer 807), különféle kiadások (357.457), különböző bevételek (357.457), s nyugdíjak (1 millió 931.278) törles nélkül, az államvasutak s gépgyár jövedelme (2.500.000), a közlekedési társzánál elhatározott 20.000 frt törlessel, vita nélkül elfogadtatván, az ülés véget ér.

sülhetni valaha azzal, kinek képe folyvást a szívemben élt; azért oda ígertem Ling Ferdinándnak kezemet, mert egészen közönyös volt előttem, kies leáz, csak hogy becsületes ember legyen.

— De ha oly engedelkenyen gondolkodtál, édes Rózá, miért nem fogadtad el hát a Garben nagykereskedő ur ajánlatát is, ugyanezen okból?

— Oh kedves atyus, a dolgok ezalatt egészen más fordulót vettek. Akkori szegény helyzetünk azon gondolatot keltette bennem, hogy még nem egészen lehetetlenség megvalósítva látni szívem titkos óhaját. És midőn Mannerstedt elutazása estején eljött hozzánk búcsuzni s sem atyus sem mama nem beszélhettek vele, akkor — mit mondjak többet! akkor kölcsönösen bevallottuk egymás iránti érzelmeinket s hűséget esküdünk egymásnak.

— Leány mit beszélsz? — tört ki most a tanácsosné, képtelen lévén nyugodtan tovább hallgatni, bármennyire vágyott megtudni a történeteket. E szerint hát te, több mint két év óta eljegyezted magad Mannerstedttel és pedig szülőid tudta és akarata nélkül! Isteneim, minő hálátlanok is mostani időben a gyermekek! Te, kinek oly gyöngéden szerető anyja voltam mindig, te vonhattad meg tőlem bizalmadat! Valóban Róza, ezt soha fel nem tettem volna rád: azt hittem, van okom tőled szeretetet és bizalmat várni.

(Folyt. köv.)

— **Egy kizsárolt ország budget-je.** Horvát atyáinkainak folytonos panaszkodását, hogy Magyarország állat anyagilag kizsároltatnak, élénken illusztrálja a magyar és horvát költségvetés összehasonlítása. Ugyanis a horvát jövő évi költségvetésben a rendes szükséglet 3.290,115, a rendkívüli 134,790, a fedezet 3.175,231 forinttal van felvéve. A jövő évi szükséglet a 75-Kit 56,255, a fedezet 15,835 forinttal haladja felül. — A felesleg 11,326 forint. Hogy a magyar költségvetés eredménye nem felesleg, azt tudják olvasóink.

— **A delegációk f. hó 15-ikén ünnepeles zárulással fejezték be működésüket.** Mindkét delegáció ülésében azon egybehangzó kijelentést tevő gr. Andrássy, hogy a pénzügyi törvény szentesített s hogy ő Felség teljes elismerését s köszönetét nyilváníti a hazafias belátásért s készségért, melylyel a delegáció feladatának s az uralkodó várakozásának teljes mértékben megfelelt. Köszönetet mondott továbbá gr. Andrássy a maga s közös minisztériumai nevében is, a tanúsított szívéllyességért és megtisztelő bizalomért; hangsúlyozá, miként a súlyos pénzügyi helyzet dacára tapasztalt áldozatkészség megkönnyíti a kormány feladatát, s már magában véve is oly erkölcsi értékkel bír, a mely alkalmas a monarchia biztonságának s tekintélyének biztosítására és fokozására.

Az üljénzéssel fogadott külügyminiszeri enuntiatót mindkét delegációban az elnöki zárbeszéd követte. — A magyar delegáció elnöke rövid visszazpillantást vetett a delegáció munkálkodására, s az irányra, melyben a delegáció feladatának megfelelni igyekezett. Az osztrák delegációban Schmerling elnök meglepéssel konstataálta, hogy a kormány bölcs eljárásának sikerült körülhazójnna a déli insurrectió által politikája elé tornyosított zátonyokat; hogy remélhető, miként a török kormány, rálépven a reformok útjára, megakadályozandja azok visszatérését; hogy óhajlandó azon időpont elérékezése, midőn az állam kevésbé a harcziás felszerelésre, mint inkább a kereskedelem és forgalom békés kifejllesztésére irányozhatja figyelmét.

Ezek után mindkét delegációban felolvasatott s hitelesített az ülés jegyzőkönyve, s az uralkodóra mondott lelkes éljenzések közt szétozoltak a delegatusok. A magyar delegatusok nagy része már haza érkezett. Mint a törvényhozásnak is tagjaira, valóban felette nehéz munka várakozik rájuk.

— **Az igazságügyi miniszter,** — mint a „N. H.“ értesül — ügy törvényjavaslatot fog közvetlenül a törvényhozás összeülése után előterjeszteni. E törvényjavaslatok elseje a váltótörvényjavaslat, második a végrendeletek alkakszerűségének módosítását tárggyazza, a harmadik a záloglevelek biztosításáról, az utolsó pedig a bíróságoknál a fokozatos fizetésrendszer életbeléptetéséről szól. Meglehet ugyanakkor, de mindenesetre még ezen ülésszak alatt a bagatell-ügyek tárgyában is törvényjavaslatot teend le az igazságügyminiszter a ház asztalára.

Vogt Károly,

a hasznos és kártékony, a rosszul ismert és rágalmazott állatokról.

Fordította:

Lakatos József.

Hatodik rész.

Egy lovaszerdes mint bogarász. — A bogarak megkülönböztető jellegei. — A futoncz cserébogár vadászata és Perner udvari tanácsos. — A sirós dögész. — A cserébogár. — Az ormányos bogarak és iparuk. — Az eszelény és tevékenysége. — Egy per az ormányos bogarak (zsuzsok) ellen. — A zsuzsokper vége és hasznavetele. — A furdancs és zsuzsok. — A cserébogár és élete. — A pajorok veszélyessége. — A cserébogár mint trágya. — Védelmiszer a cserébogarak ellen. — Nehány másféle bogár. — A halotti bűze alcázja és egy asszony meg egy rászokóros (hypocondrius) betegségének története. — A tolatkodó kopogár (Totdenuhr) ketegységének oka.

(Folytatás.)

Iparuk abban áll, hogy éles rágonyaikkal a növényeket megvágják, és azokba oly mélyen befúrnak, míg azt a helyet elérik, a hol az álca magát táplálhatja. Ezután a rendszeren görcsös kicsinyesű tojást rágonyaik közé veszik és azt a furt csatorna belső végébe tolják. Ezért van a m a k o n y n a k (balaninus), melynek veres hernyóját, úgynevezett nyűvét olvasóim közül akár hányan találhatták már az édes mogyoró ből helyett a mogyoróhéja között, oly rendkívül hosszú ormánya, mert neki az új mogyorónak összes burkait, magrejtőt, hámot, húst és a héjat, sőt még a belet is; meg kell hogy furja, hogy tojását a mogyoróhéja helyezettethesse, míg a borsósziszik (bruchus), mely a borsónak vagy gabonának csak külső héját kell hogy átfurja tojásának beléültetése végett, csak kurta és széles ormánnyal rendelkezik.

A közvetlen káron kívül, melyet az állczák azítal okoznak, hogy a magot és gyümölcsöt gyakran még virágjában elpusztítják,

Brassai Sámuel értekezése az akadémiában.

A magyar tudományos akadémia nyelv és széptudományi osztálya 18-án délután 5 órakor ülést tartott. Elnök Pulszky Ferencz távolléte miatt Lukács Mór. Az ülésre a tagok s kivált a közönség sokatlan nagy számmal jelentek meg, mivel az ülésnek különös érdekkel köleszöntött Brassai Sámuel értekezése, ki a neologiaról és palaeologiaról értekezvén, evvel beleegyezett azon harczba, mely a „Magyar Nyelvőr“ működése folytán az akadémiában a nyelvjutás és nyelvtisztítás bajnokai közt keletkezett.

Brassai értekezését a közönség nagy érdekekkel hallgatta végig. Az ősz tudóst, ki maga feljött Erdélyből, hogy művét felolvasa, az olvasó asztalhoz léptekor megőljenezte. Az összefolyó, reszketeg beszéd miatt nem lehetett előadását jól érteni, a feszülten figyelő közönség mégis türelemmel végig hallgatta őt s szellemes, magyaros előadását többször megőljenezte. — Brassai egyaránt megtámadta a neologusokat, úgy mint az orthologusokat, vagy mint ő nevezte palaeologusokat. Azonban már e nevezetből, mit az öreg Szarvaséknak adott, kitetszik, hogy ezekre jobban haragszik, mint Toldyékra, bár be kell vallani, hogy ez utóbbiaknak is kijutott a maguké.

Az értekezés azon kezdődött, hogy igazságtalannak, továbbá balgának nevezte azon állítást, mely szerint a magyar nyelv szegény lenne, sőt egyáltalában — ugymond — nem létezik nyelv, melyről ezt lehetne mondani. A „szegénység“ ugyanis — ugymond Brassai — relativ fogalom. Ha valakit — embert — szegénynek nevezünk, azt csak a körülötte élőkkel egybe hasonlítva tehetjük, hogy az maga szegénynek éri-e magát, az attól függ, van-e megelégedése. Mert ha ez van, akkor igazságtalanság róla azt mondani, hogy szegény. Így van ez a nyelvekkel is. A szanszkrit az ő 300 ezer szójával bizonyára gazdagabb, mint a 100 ezer szóval rendelkező ó-görög, ez viszont gazdagabb, mint a latin, mégis kinek jutna eszébe az ó-görög, vagy a latin nyelvet szegénynek nevezni. Ide azonban nem lehet számitani azon nyelveket, melyeken ötnél többet számlálni nem lehet, vagy melyek a tegnapi és holnap közti különbséget nem bírják kifejezni. Az ő felállította eme szabályt csak azon nyelvekre kívánja alkalmazni, melyen a művelt világ eszméit azon nyelv beszélői ki tudják fejezni.

Példákat hoz fel arra, hogy a nyelvek szegénységéről mennyire nem lehet szó. Megszámlálta a Sophokles drámaiban előforduló szokat, s úgy találta, hogy azok száma nem egészen 8 és fél ezer. Mások is tettek ily számitásokat s az eredmény még kevesebb lett. Pedig — ugymond — nincs nyelv, mely 6 ezer szónál kevesebb fölött rendelkezne, még azon nyelvek is, melyekből csak töredékek maradtak fön, birnak 4—5 ezer szóval.

A nyelv szegénységéről való panaszkodás minden bizonynyal a tudatlan és lomha fordítótól eredt. Felhozza, hogy Cicero is panaszkodott a latin nyelv szegénysége ellen, midőn görögből latinra kellett fordítani.

sokan az ormányos bogarak közül, mint a szőlő- és nyírligeti eszelény (rhynchites bachus) betületi) még azítal válnak csak igazán veszélyesekké, hogy a növények ifjú jövéseit és egy éves galyait, melyekben alcázikat akarják elhelyezni, annyira megvágják, hogy azok egészen elfonyadnak és kiszáradnak. Az ormányos bogarak roppant tömegéből magunknak csak három példányt hozunk fel például, és róluk tájékozhatjuk magunkat a többi iránt is, valamint fogalmat szerezhettünk az általuk okozott óriási pusztításokról, melyeket azok nyekerünk és borunknak elkövetnek, melyek egyébiránt szinte mindnyájunk előtt ismeretesek.

A nyírligeti eszelény (rh. bachus, helyesen betületi) az újabb terményrajz nagy alapítója, Linné által a szőlőeszelenyvel összecseréltetett, és a miatt nevezetett amaz ominozus istennévvel. Persze nagyságán kívül még minden tekintetben egyenlő az eszelényekkel: ormánya gömbölyű és végén széles, csápjai nincsenek megtörve és a fő mellett hosszadal barázdában kitéznek. Hanem a szőlőeszelenytől bíbor veres színe és szőrös külseje által mégis jól meg lehet különböztetni, mert ezen utóbbi egészen sima.

A nyírligeti eszelény a körte és almafák jövéseit és gyűyeit félig keresztül rágja, tojásait pedig alma és körte-bingyókba rakja, s gyakran az egész termést csaknem tökéletesen elpusztítja.

A szilva-eszelény (rh. cupreus) hasonlókép dolgozik a különféle szilva-fákon, míg a gyümölcs-eszelény (rh. conicus) megelégszik az ifjú hajtások és gyöngye galyak leilletőleg elragadásával, melyeknek fonyadó állományában alcázit táplálja.

A szőlő-eszelény (rh. betületi, jobban mondva: bachus) mely esztergályos, vagy szemmetsző nevet is visel, nevezetesen déli Németországban Elzász- és Burgundiában *) a

Nálunk is minden bortermő vidéken. Fordító:

és pedig ez volt a fő ok, a mi a neologusokat munkára indította. Barczafalvi Szabó Dávidtól Toldy Ferenczig mindenki meg volt győződve, hogy a nyelvet bővíteni és szépitni kell. S mit tettek a neologok, kiküszöbölték az idegen szót s alkottak helyette újat, mely alig fedezte az illető idegen szó értelmének egy árnyalatát. A másik, harmadik árnyalatra aztán megint mást csináltak, ezeket aztán összezavarták, úgy hogy az illető fogalomra az egyik írta ezt, a másik amazt a szót használta. Felhozza példának e görög szót: charakter; ennek egyik jelentését lefordították így: jellem, egy másikat pedig így: jelleg, és lön, hogy a legtöbb író nem tudta melyik a jelleg, melyik a jellem.

A neologia hibájáról rója fel Brassai is a magyar nyelvbe csuszott számtalan idegenszerűséget, hogy a nép nyelve különbözik a könyvek nyelvtől. Ebből következtek aztán az olyan esetek, hogy az idegen, ki könyvből tanult meg magyarul, látva, hogy e nyelv szólamait betűről betűre fordíthatja a maga nyelvére, lefordította ő is saját nyelve szólamait s felcsapott magyar írónak. A nyelv pedig e működés alatt nem bővült, hanem nyavalyássá lett. Ha tartozunk — ugymond — az akadémiának közönséggel, nem a nyelv gazdagításáért tartozunk azzal, hanem azért, hogy belátja e nyavalyaságot s annak orvoslására megkísérlett egy pár eszközt. Ilyen az, hogy az idegen szólásmódra pályadijat tűzött ki; a másik az, hogy orvosi consiliumot hívott össze, s a „Magyar Nyelvört“ tette ennek közlönyvé.

és itt bírálatába boesátkozik a „Nyelvőr“ működésének, s megtámadja azt kíméletlenül, de nem úgy mint Toldy, pusztá tiltakozással, hanem okokkal, nem kímélve mindamellett a gunyt sem, a hol ennek szerét ejthette.

Hibáztatja mindjárt azt, hogy a „Nyelvőr“ a többi lapok szerkesztőségét is meghívta a munkához. Ennek hiábavalóságára példákat hoz fel, hogy egy nem politikai lap szerkesztője, ki egyszerűs mind az akadémia nyelvészeti osztályának is tagja, mily nyelvészeti bakokat lő sokszor lapjában s még haragszik érte, ha figyelmzettetik arra.

A „Nyelvőr“ minden új szótól azt követeli, hogy tője érthető, középszerű világos s arra a célra szolgáló legyen, a mit vele elérni akarnak. Brassai beleköt a követelmény fogalmazásába, s erősen beszéli, hogy a kinek rossz stílusa van, minek nyelvésszedik. Nem tudja továbbá, hogy mely kortól számítják Szarvasékat az „uj“ szokat. Az olyan szó, ugymond Brassai, mely a fent leirt követelményeknek megfelel, nem is új szó, mivel annak mind tője, mind középszerű már megvolt s ha az ilyen szó új szó, akkor a beszélni kezdő gyermek s általában mindenki, aki nyelvet és tollat forgat, rakással csinálja az új szokat.

Ebből most már azt következteti, hogy Szarvasék egyáltalán minden új szót elakarnak törlni s ebben a tekintetben hasonlítanak ahhoz a biróhoz, ki nem törődött azzal, hogy ártatlan embereket is megbüntet, de borzadt attól a gondolattól, hogy vagy egy bűnt bűntetetlen enged kimenni keze alól.

(Vége köv.)

szőlőkben okozott roppant károk miatt fájdalom nagyon is ismeretes bogár, mely nem nagyobb a házi légynél, s hosszan aláhajtott ormánya, valamint ércszínű magas lábcsárai vannak. Közönségesen gyönyörű aczélkék, gyakran pedig aranydűz, bronzszínű, sőt némelykor rézveres — azonban mindig sima és szörteless. Űzelmei által nem csak a szőlők, hanem különböző erdei és gyümölcs — kiválsólag a körtefák is pusztulásnak vannak kitéve. Mindezen fákön könnyen fel lehet fedezni az eszelényt, mivel azokon egy tucsat gyöngye levelet formálter szívarnak göngyölít.

Tavaszi elején ugylátszik hogy inkább erdőkben tartózkodik; mihielyt azonban a szőlőfa hajtani kezd rögtön kedvencz növényére telepedik s a szőlőhegyeken aztán gyakran tömördek sokaságban lakozik, hol rendkívül sokféle tevékenységet fejt ki.

Élelmére a levelek felső részéről több vonal hosszan és ormánya átmerőjének megfelelő szélesen, egyenes csíkokat hant le, homa aztán a levél zöldjét úgy kieszli, hogy nem marad egyéb azon hátra mint a levél hálószerű finom rostjai. A levél e miatt elszárad.

Azután a lágy, még meg nem fásult jövéseket, valamint később a gyenge szőlőgerezdek szárait metszi át félig, úgy, hogy azok megtörnek és elfonyadnak. A mint látszik, inkább szereti eledelül a félig hervadt, mint az egész friss növényrészeket. Ezáltal kifejlődtek a szőlőtőke levelei tökéletesen, s azzal megkezdődik az ivadéklóri gondoskodás. A szőlőleveleit szárain félig keresztül rágja, hogy azok lekonyulnak és hervadni s összekunkorodni kezdenek. A bogár segít nekik — sokszor roppant erőlködések mellett; de végre is sikerül néhány nagyobb és pár kisebb levélből egy csóalaku göngyöt állítani elő.

(Folyt.)

Nálunk is minden bortermő vidéken. Fordító:

Tanügy.

A reáliskolai ifjúság szaporodása.

Nem az erdélyrészi reáliskolai tanulók szaporodásának öröndetes hírével akarjuk meglepni t. olvasóinkat; sőt inkább beszélhetnénk a mi reáliskoláink az ellenkezőről. Tulajdonképen előbbi cikkünk czime nyujtott a mostanira alkalmat. Mert ha az előbb a „gymnasiumi ifjúság fogyatkozásáról“ írtunk, mi természetesebb, mint a reáliskolai ifjúság szaporodásáról értekezni, kivált mikor mi ez utóbbiban is kerestük az előbbinek okát? Különbözik ez a czim, ha nálunk nem, de általában valóságosan alapszik. Budapesten pl. és a birodalmi tulsó felében Bécsben a reáliskolák mind szép számmal öröndenek. De épen az a körülmény érdekes egy kis megfontolásra, hogy nálunk a reáliskolák miért nem tenyésznek és a hol megállnak s virágoznak, annak mi az oka.

Teljes (jelenleg hét osztályu) reáliskola nálunk tulajdonképen csak egy van, N.-Szebenben; a többi mind négy, három, vagy két osztályu.

Összesen erdélyrészi reáliskola van nyolcz, melyek közül kettő a magyar elemé, a dévai és sz.-udvarhelyi; öt a északszék és egy a románoké. Tehát nem is volna szabad még az ily egyenlőtlen szerkezetű reáltanodák közt hasonlítást tennünk, sem következtetést belőle vonnunk.

és ha ezt most megteesszük, állításainkat a valószínűség legszélsőbb határáról szedjük, melyek még több évi tapasztalás bizonyosságára várnak.

Az igazat megvallva, jelen felszólalásunkra a dévai reáltanoda állapota adott alkalmat. Pálczát törni egy reáltanodán, mely még be sincs tetőzve, korainak tartjuk. Az elharmadokott ítéletet pedig mi sem szűlte egyéb, mint a tanulók csekély száma. Igen, de ez általános sorsa szokott lenni a cserben hagyott tanintézeteknek, kivált oly középtanodának, a melynek nemcsak teteje, hanem alapja is hiányzik. Állítsuk a fát gyökereivel a levegőbe: hibája öntözzük azt, nem fog az soha sem hajtani. A dévai reáltanoda csakugyan gyökereivel a levegőben áll, mikor oly vidéken kell neki tenyésznie, a melyen a tanfelügyelői jelentésből ítélve, a megyében kellő és elegendő népiskolák nincsenek. Sőt maga Déva városa sem hiszszük, hogy képes egy ilyent a törvények értelmében felmutatni. Osodálni lehet ily viszonyok közt, hogy növendéseket még is kaptak. A tanulók számából ítélni a tanárok ügyességére, könnyelműségére volna; ezt még akkor sem engednem meg, mikor a tanintézetnek a virágzásra minden más feltétele meg van.

De nem is tartunk minden tájat alkalmasnak egy reáltanoda felállítására. Általában a mi magyarságunk egy reáltanoda felállítására nem igen alkalmas; ennek szükségét még nem igen éri. Nincs véreben a magyarnak az iparűzés; csak magasztos eszmékért lelkesül, vagy — inkább elpusztul. Hozzá hasonlít a román faj; az is mind csak a multban megreng és a jövőről álmodozik. A szász egészen más alkatu; aristocratiája nem lévén, kezdetől fogva az ipar fejlesztésére volt utalva és így sikerült magának egy tekintélyes közép-osztályt alkotni, mely az ipar mivélésére vezető minden eszközt hírével megragad. Ha a budapesti reáltanodák népességét fűrkészszük, azt fogjuk találni, hogy annak zömét nem a valódi magyarság képezi, hanem a Spitzerek, Morgensternek és Löwyek. Tehát csak olyan lakosságnak való a reáltanoda, kik irtózza az idealismust, mindea figyelmet a keresetre és vagyonszerzésre fordítanak; így válnak aztán az ipar tényezőivé. Nálunk a legalkalmasabb város egy reáltanodára Brassó, a melynek ipara a legfejlettebb. Ott a szász evang. főgymnasiummal összekapcsolott három osztályu reáltanodának legutóljára volt 253 növendéke; oly szám az, a melyet nem egy nyolcz osztályu főgymnasium bátran elirigylhet föle.

Utána következik N.-Szebenben az államilag segélyezett szász luth. főreáltanoda. Még vannak más városaink is, a hol bátran étférne egy reáltanoda, a melyekben az örménység vette az ipart a kezébe.

Hogy Déván állították fel reáltanodát, az legszelidebben mondva, egy dicseretes buzgóságból eredt téves lépés volt. S ha a gy-szent-miklósi reáltanoda felbomlásán nem okult kormányunk, megtanulhatná mosta dévainak állapotát, hogy nem a reáltanodák teremtik az ipart, hanem a fejlődő ipar teremti a reáltanodák felállításának szükségét. A hol a népesség ennek szükségét nem éri, ott a reáltanoda csak teng; és tankényszer törvény szerint csak a tizenkettődik évig létezik, a reáltanodára nézve nem létezik.

— Ha meg akarod tudni, hogy minő helység lakossága érdemes egy reáltanoda alapítására vagy istapolására, állíts fel a piac közepére egy szép szobrot, had csödlőjűn össze a nép. És ha az emberek nem a művésziesség keresztlévelt, nem a belé lehét eszményt keresik, nem mint a kor szüleményét s mint a művész te-

remtményét bámulják, hanem azt kérdzik, hogy valjon miből készült ez a szobor s vajjon kát fizettek érte, akkor ott virágozni fog a reáltanoda, ott egy ilyent biztosan felállhat.

Fel kell még említenem egyik természetes ellenséget a reáltanodáknak; ez a különleg y ház i h i e r a r i c h i a. Legelőször magáról gondoskodva mindenek előtt csak a tanodáknak lehet támasza, barátja, a melyből jövendő papokat remél. Olyan tanodát, a mely közvetlenül a gyakorlati életre készít elő, soha sem pártolhat. De a lakosságot is, a mely felett korlátlanul uralkodik, ráve, hogy az ilyen tanodától elfordítsa figyelmét. „Az én birodalmam nem e világból való,“ eaz egyházak mottója.

Erythros.

Könyvismertetés.

„Gazdasági Szemle a bécsi közkiállítás“; írták: Barkassy Kálmán, Tornay Bá, Vörös Sándor és Gamauf Vilmos; 344 h, nyolczadrét. Kolozsvár, 1875. ára 1 ft. 20 r.

I.) Azelőttünk fekvő, hozzánk közlebebről küldött, kötet, mint nálunk megjelent mű, ső sorban a helyi sajtó figyelmét kell hogy magára vonja ugyan: midőn azonban ezen telezetttségnek akarunk megfelelni: ezúttal előnyben vagyunk a pesti központ felett is nemcsak egy szerény vidéki, hanem országos irodalmi jelenséget mutatunk be olvasó közösgünk előtt. A dolog így történt:

Midőn országgyűlésünk a bécsi közkiállítás magyar osztályának költségvetését tárgyalta: „takarékosági szempontból“ kitörte azon 10 ezer frtot, mely a tárlatról tervezett hivatalos jelentések költségeire volt eirányozva. Magán vállalkozás, a fönnevezettek hazafias lelkesedése igyekszik azt a helyen alkalmazott takarékoságot némileg javítani; a földmivéldési sat. miniszterin utólagosan a hozzá benyújtott munka nyomtatósi költségeinek fedezéséhez járult és emben szerzőket legalább anyagi áldozattól iméltte meg.

A szerkesztés gondjait, tudomásunk szerint Gamauf Vilmos hordozta. Hónapokon keresztül folytak, az „Erdélyi Gazda“ hasábján azon cikkek, melyeket most itt egy korszorra fűzve vessz az olvasó; s hogy ott világot láhattak és eként az egész kötet létrejöhetett: főleg Gamauf fáradozásának köszönhetjük.

Magyarország lakói dicseretükre való lelkesedéssel használták fel a közelben kínálkozó művelődési alkalmat és oly számosan látogták a bécsi világtárlatot, hogy némely száztások szerint 10 millió forint, — évek szálmának negyaktarított gyümölcse, — folytunk a birodalmi szekváros krachátról ragált csatornába. Ugy hiszszük élvezettel s maradandó haszonnal olvasók el most: soh ezt a kis szemlélt is, melyet a fényes iparlota és a figyelmet követelőldő zajgással magára vont gépesarnok közt szerényen megunt mezőgazdasági csarnokokban tartunk; s ujra elkísérnek azon rövid kirándulásra, a Freudenauba: hol többek közt a székely, szász stb. kóktól nem messze, a házi állatokat tekintj meg s szomjasságunkat — ha úgy tetszik frissen fejt tiszta tejjel enyhíthetjük.

I-ső s a k a s z földmivélés; Barkasy Kálmántól (5—123. lap) a füzetnek 1/3 részét tölti be.

A világtárlaton egymással versenyző kelt országok földmivélségi terményeinek kiállításában a figyelmet első sorban a leginkább képviselt szemtermények vonták magukra.

Legnagyobb mennyiségben és legtöbb gondall szemterményeiket Magyarország, Austria és Németország mutatták be. Az európai országok közt csak Svájc nem állított ki szemterményeket, Anglia pedig kizárólag magános által képviseltette magát.

A gabonaneműek a földmivélségi termények azon csoportját képezték, mely a szemtermények kiállításában a legerősebben képviselve. Az európai államok kiállításába főgabonanemek voltak: buza, rozs, árpa, zab és tengeri; pőlék gabonanemek: tönköly, alack, haricska, köles, mohar, cizrok, kanarifűrizs. Tengeri hiányzott az észak-európai országok: Belgium, Holland, Dánia és Svédorszag kiállításából.

Ha azonban nem a Bécsben bemutatott gabonaminták számát, hanem a föld nepeinek tényleges táplálkozását vesszük tekintetbe: első sorban a rizst, utána a tengeri és csak harmadik helyen említhetjük a búzát. Magyarország fötterménye a szép pirozaczóos buza.

A magyar korona országainak legkülönbözőbb vidékeiről mintegy 350 mezőgazd közel 1000 szemtermény mintával járult legnevezetesebb termékeink bemutatásához.

A kiállítók sorában a nagy, közép és kis birtokos osztályt egyaránt képviselve látuk; legtöbb figyelmet érdemeltek azonban a gyűjteményes kiállítások; egyes községek (Hódmezővásárhely) és gazdasági egyletek ró-

széről. Tanuságul szolgáljon jövőre is kövendő példánul! . . .

Megközelítő számítás szerint az összesen kiállított terményekből esik:

Gabbaneműek	77	%
hüvelyesekre	8.9	"
olajnövényekre	4.2	"
fonalnövényekre	4.	"
gyökönvényekre	1.4	"
szálas takarmánynövényekre	3.7	"

A gabbaneműek közt legtöbb volt buza, aztán tengeri, rozs, árpa, zab, köles stb. Tengeriből egy sötétebb, narancsszínű, kisebb szemű és egy világosabb sáfránysárga, nagyobb szemű voltak nagyobb mérvben bemutatva; rizst csak a Bánságból küldött egyetlen kiállítás.

A paszuly, melynek mivélése a tengeri közt mindenfelé el van terjedve, a kiállított hüvelyeseknek közel felét képezte. Válfajtákként említhetők: a székyeláridi, fehér, fekete, sárga, barna és tarka, a hevesi és erdélyi fehér, nagy és kisszemű, valamint a gyöngy-paszuly. Platy Erzsébet Ungvárról 162 fajtát állított ki.

„Az összes benyomást gyengítette és az áttekintést gátolta, hogy az összes magyarországi szemtermények nem egy helyre, hanem megosztva: több helyiségre voltak felállítva.

Jelzés tekintetében mulasztásnak veendő, hogy nem csak a termelés helyei, hanem a terményfajtára vonatkozó adatok is sokszor hiányosan jegyeztettek fel s a termelési viszonyokra vonatkozó részletek kevés kivétellel egészen mellőztettek.

— Az osztrák kiállításban: bécsi gabonatörsde gyűjteményes szemtermény kiállítása, a bécsi piacozon forgalom tárgyát képező osztrák és magyar szemterményeknek a vidék szerint megkülönböztetett legjelesebbjeit mutatja be.

Ugymint: búzát, a birodalom legkülönbözőbb vidékeiről, ugyszólván kizárólag piros, középnagy, középső, aczélos szemmel; rozs: jobbra zöldesbarna, középnagy; árpa, általában serfőzésre való, szép szemű; zabok közt a sárgak túlnyomók; tengeri többnyire pirossárga, kis szemű és világossárga nagyszemű, fehér nagyszemű csak kis mennyiségben; köles: sárga, tarka és piros szemmel; a borsónak kis és nagy szemű, rózsaszínű, zöldes és sárga fajtáit jöhetnek tekintetbe; repce: részint sötétebb, nagyszemű káposzta-repce, részint vörös, kis szemű repcét; kendermag számos helyről; lenmag alig néhány lentermől vidékről állított ki.

A bécsi gabnatörsde ezen kiállításának azon előnye volt, hogy alkalmat szolgáltatott az érdeklődőknek kényelmes összehasonlításra, a termelési helyek és minőség tekintetében; miért is valószínűleg terményeink bel- és külforgalmára kedvező befolyást gyakorolt.

A kiállítás módját illetőleg: legcélrészesebbnek mutatkozott, ha a magvak kisebb, fából vagy vasbádogból készült edényekbe téve, záros üveg-szekrényekben őriztettek, miután így az összekeveréstől és portól leginkább védve voltak.

A termények jelzésénél: nagy figyelem volt fordítva az osztrák osztályban, a rendes tételeken felül: a természetesi hely tengerszín feletti magasságára, a földtani viszonyokra, a vetés forgóra, az elővetemény minőségére a talaj trágya-állapotára, a termény ürmérték egységével súlyára.

— Mindezeket azért láttam jónak ennyire részletezve bemutatni, hogy a közlegő philadelphiai világtárlatra készülő kiállítások előtt kitüntesse: mire kell kiválóbb figyelmet fordítaniok? Sz. S. (Folytatása következik.)

Városi ügyek.

Hirdetmény.

A nagyméltósági honvédelmi m. kir. miniszter ur idei 13,656/IV. számú rendeletével a lovakkal az 1873. évi XX. törvényzikk 4. §- értelmében évről-évre megújítandó számbavétel elrendelvé, azon lovak előállításának és osztályozásának határnapja folyó évi október 28-ikára tűzött ki, a város területén levő minden rendű és rangú lótulajdonosok ezennel figyelmeztetnek, hogy f. október hó 28-án reggeli 8 órákor lovaikkal a városház udvarán magok vagy megbízottjaik a törvényben megszabott büntetés terhe alatt pontosan megjelenni tartsák köteleességüknek, a hol is a lovakkal számbavételre és osztályozásra eszközöltetni fog.

Kolozsvár sz. kir. város tanácsától, október 18-án 1875.

Simon Elek,
polgármester.

A „KELET” magán-távirata.

Feladatott Buda-Pesten october 20. 9. ó. 55 p. d. e. Értkezett, october 20. 10. ó. 33 p. d. e.

A pénzügyi bizottság letárgyalta a budget érdemleges részét. Azon hír, hogy a bírák előléptetése újabb vizs-

gától tétetnek függővé, teljesen alap-talan. A bécsi Reichsrath két háza megkezdé üléseit, Depretis exposéjában a deficit 27 millió.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, oct. 20. 1875.

— Szalai Anna k. a. tegnap „Hunyadi László”-ban, Erkelünknek e szép operájában fejezte be ezuttal vendég szereplését. Hunyadi János özevgyét játszta, két első föllépéséhez mért szép sikerrel; az ének-részeket azonban ma sokkal több biztosassággal és szabotossággal énekelte, mint Margarethában. Legszebben énekelte azonban első magánadát, midőn hazatérő fiaira és a királyra várakozik. E jelenetet élénken meg is tapsolta a közönség, sőt felvonás közben ki is hívta Szalai k. aszszonyt, ki büszkén tekinthet vissza első kísérleteire. Mert ha a kolozsvári közönség előtt meg tudott állani, sőt teljes elismerését is kivívta már három előadásban: ez legbiztosabb előjele s biztosítéka tehetségének, hivatásának s jövőjének! — Máskülönb az egész opera inkább parodiája volt egy dalmű-előadásnak: a zene- és énekkarok csaknem a botrányig hamisan, összevissza játsztak és énekeltek; az egyik egy-két hangjeggyel előbb volt s a másik nagy későre ballagott utána; ugyannyira, hogy p. o. a vár előtti jelenet, — mikor a királyi escorte nem bocsátatik be a Hunyadiak által, — általános és hangos derűltségben tartotta a közönséget mindvégig a nevetségig és botrányosig silány kardalokkal. Tra-versz, mint Gara, elég csinosan énekel volt; de olyan masque-ot tett föl s olyan furcsán festette ki magát, hogy folyvást nevetett rajta mindenki, aki ránézett. Ugyan miért nem volt valamelyik collegája annyi barátsággal iránta, hogy figyelmeztesse őt comicus masquirozására, mely a méltóságteljes ősz Garához még akkor sem találta, ha p. o. a „Trapezunti hercegnő” Ticus lett volna; hát még így midőn Magyarország nádra volt! — Szabó Antónia ezuttal Gara Máriával mérkőzött meg. Aki emlékszik, hogy milyen személyesítője volt e szerepnek még csak nem rég is Geresné; az valóságos merényletnek tekintette Szabó Antónia ez újabb kísérletét. De, diszkrété legyen mondva, sokkal kevesebb roszt kaptnak, mint amennyire eddigi kísérletei után voltak elkészülve; miután mindenki legalább is egy kis fiascót várt. S ezzel ellenkezőleg, gyanú s operára alig elég kicsike kis hangjával legalább tisztességesen végig énekelte Szabó Antónia egész Gara Máriát, sőt még a hires duettet is eladolta (Hunyadi László, Zajonghi), persze primitív iskolázottsággal, mely a legszebb trillákat s futamokat nem volt képes még gyanítani sem; és folyvást habozó intonálással. Mindazonáltal megállotta helyét, mit a közönség azonnal megjutalmazott egy kis tappsal. — Medgyaszai Ilka gyönyörű szép Mátyáska volt, csinosan is énekel, hanem a bátyjának, (Lászlónak) ma kiváló malheureje volt.

— Az egyetemi ifjúságnak tegnap délután igen népes közgyűlése volt, mely ez évre Jancsó Benedeket elnöknek, Sándor Kálmánt ujlag jegyzőnek megválasztván, több keblű ügyet intézett el; felemlítjük ezek közül, hogy az ismerkedési estély a jövő szombaton e hó 23-án határozott meg tartatni. A játékarhangféle polemia is, mely a „M. Polgár” és a „Kelet” között folyt, a közgyűlés elé került. A közgyűlés óriási többsége a „Magyar Polgár” incriminált cikkében sértést lát, s az ellen a „Kelet”-ben 30 egyetemi hallgató aláírásával megjelent tiltakozást magáévá teszi ugyan, de épen a felszólalók indítványára, miután az illető cikket a későbbi magyarazgatások által élét veszíté, nem kíván további lépéseket tenni, s az ügyet befejezettnek tekint.

— Br. Camera kolozsvári r. c. káplán — mint halljuk — Szerdahelyre tétetett át, s így pár nap múlva elhagyja városunkat. — A kolozsvári ipariszólak első évi működéséről szóló jelentésből, melyet Várady Károly igazgató ügyesen állított össze, közöljük a következőket: Beiratta magát a tanév folytán összesen 485 tanuló, a kik közül csakis 2 volt segéd, a többi mind rendes iparos tanuló. A 485 tanuló osztályonkénti beosztását és létszámuk évközi változását a következő kimutatás mutatja: I. Az 1-ső osztályba. a) A római kath. lyceumba osztatott be 78, ezekből tanév közben felszabadult 6, maradt meg a tanév végén 72. b) A lutheránus iskolába osztatott be 70, ezekből tanév közben felszabadult 4, kimaradt 66, meghalt 2, összesen 12, maradt meg a tanév végén 58. c) A kulmágyarutczai ev. ref. népiskolába osztatott be 55, ezekből tanév közben felszabadult 4, kimaradt 51, maradt meg a tanév végén 46. d) A hidelvei (uj-utczai) ev. ref. népiskolába osztatott be 50, ezekből tanév közben felszabadult 7, meghalt 1, összesen 8, maradt meg a tanév végén 42. e) A zsem-

lyés tanuló I. csoportjába 19, ezekből tanév közben kimaradt 4, maradt meg a tanév végén 15. Az 1-ső osztályba osztatott tehát összesen 273, felszabadult, meghalt s kimaradt 39, maradt a tanév végén 233. II. A 2-dik osztályba: a) A rom. kath. lyceumba osztatott be 59, felszabadult 5, kimaradt 14—19, maradt a tanév végén 40. b) A lutheránus iskolába osztatott be 62, felszabadult 10, kimaradt 13—23, maradt a tanév végén 39. c) A városi polgári iskolába osztatott be 66, felszabadult 9, kimaradt 5—14, maradt a tanév végén 52. d) A zsemlyés tanuló II. csoportjába osztatott be 11, felszabadult —, kimaradt 1—1, maradt a tanév végén 10. Volt a 2-ik osztályban összesen 198, felszabadult és kimaradt 57, maradt a tanév végén 141. III. A 3-ik osztályba: A városi polgári iskolába osztatott be 15, felszabadult 1, kimaradt 6—7, maradt a tanév végén 8.

— A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara folyó 1875 évi október 22-én d. u. 3 órákor tartandó közgyűlésének főbb tárgyai lesznek: 1. Keresk. szerződés a) Szerbiával, b) Törökországgal; 2. Székely kivándorlás Romániába; 3. Indítvány a vásárok törv. rendezése tárgyában; 4. A méter-mértékek behozatala körül intézkedések; 5. Bélyegköteles okmányok magyarázata; 6. Külföldi áruk megvásárlása; 7. Házalók sátorhelyei; 8. Marosújvári posta-ügy; 9. Vasuti menet-rend; 10. Tordai vásárvám szabályozása; 11. A kolozsvári vasuti szállítási ügy; 12. Szesz italok árusíthatásának szabályozása; 13. Ipariskolák ügye; 14. Vásáregedély iránti kérések; 15. Rendes ügyek.

— A magyar királyi honvédelmi miniszter, az 1868-ik évi 40-ik törvényzikk 42-ik szakaszához képest, és az 1870-ik évi 42-ik törvényzikk 17-ik szakasza értelmében, az 1876-ik évi ujonczásra vonatkozó előmunkálatok teljesítését oly czélból rendelte el; hogy azon esetre, ha az 1876-ik évi ujoncz- és póttartaléki hadjutalékok tetteles kiállítását a törvényhozás megszavazza, az állítás, a védőrvényben kijelölt időszak folyamata alatt, teljes és biztos adatok alapján, s mind a magán felek törvényes igényeinek kellő figyelemben tartásával, mind a hadseregére és a honvédségre néve legkedvezőbb eredménnyel, foganatosíthatassék. Ezen előmunkálatok közé tartozik: A) összeírása az 1856-ik, 1855-ik és 1854-ik években született ifjaknak, a kik az 1876-ik évi állításra törvényesen felhívott három korosztályt képezik; B) a hadkötelezettség alól való ideiglenes fölmentésre vonatkozó fölszólalási kérvények szerkesztése, és benyújtása; C) a tényleges szolgálat alól leendő felmentés iránti folyamodványok elkészítése; és D) a sorshúzás.

— Deák Ferencz oct. 17-én töltötte be élete hetvenkettedik évét. Nagy háznákia születése napját legszűkebb családi körben egész csöndben ülték meg.

— Szász Károly befejezte „Salamon” című történeti költeményét, melyben mindennit a monda és krónikai hagyományok nyomán járt azzal a céllal, hogy bizonyos értelemben helyreállítsa az elveszett hőseinket, melyek régi krónikáink anyagául szolgáltak. A nagyterjedelmű költemény három főrészről áll. A két első részszel tavaly a kétszázaranyas Nádasdy-féle akademiáj jutalmat nyerte meg; a harmadikkal mostanában készült el.

— A képviselők napidíjainak bírói lejtása napról napra szaporodik. Legközelebb is egyszerre hét lefogalás érkezett a pénztárhoz. A „N. H.” azt hiszi, hogy ennek következtében a lemondások száma is szaporodni fog; mi azonban Tamások vagyunk, mert nem hiszük a hitelezőkről, hogy arra törekedjenek, miszerint adósukat talán utolsó jövedelmi forrásuktól is megfosztják.

— Baró Baldácsi Gyöngyös-orosi környékén az első hazai festő-gyárt állította föl s működésbe hozta. Egyelőre ott csak érczmész sárgát (Ockergebl) készítenek, de kilátás van, hogy rövid idő múlva az oloméleg festék készítéséhez is hozzá foghatnak, mert az ottani bányákban a réz és kőszén mellett olomércz igen gyakran előfordul.

— A csángók részére. Torontálmege főispánja a vezetése alatt álló megyében a bukovinai csángó magyarok részére, illetőleg a Józseffalva és Istenségi közösekben építendő egyház és iskola javára 772 frt 20 krt gyűjtött s terjesztett fel a belügyminiszteriumhoz. Az összeg az illetőknek hivatalos uton már elküldetett.

— A n-váradí püspök saját körelmére és ajánlatára, Junák István nagyprépost, a n-váradí latin szertartású püspök coadjutorává lett kinevezve. A felszentelést Haynald kalocsai érsek fogja végezni.

— K.-fehérvárt e hó 17-én történt meg tiszteletbeli kanonokká kinevezett püspöki titkár Gergely Ignácznak ünnepélyes beiktatása. Az isteni tisztelet előtt felolvastott a királyi diploma, mely után Hubátschek Ádám kanonok tartott egy üdvözlő beszédet, melyre tiszteletbeli kanonok Gergely Ignác válaszolt. Déli 1 órákor a püspöknél díszbe-

volt. Az első poharat a püspök üritette titkárának s az újonnan kinevezett kanonoknak jól-létéért; a másodikat dr. Román Sándor egyetemi tanár. Román Sándor erre latin nyelven válaszolt, azért, hogy a püspöknek megmutassa, miszerint a latinnyelvet, melyet ő N.-Váradon a püspök vezetése alatt, ki akkor a n.-váradí intézet igazgatója volt, tanult még nem felejtette el. — Ezután Gergely Ignác s Bíró Béla mondtak beszédeket, első egy köszönő beszédet a püspökhöz, az utóbbi pedig egy üdvözlő beszédet Gergely Ignác kanonokhoz.

— Brassóban szombaton délután oly zivatar volt, milyenre már régtől fogva nem emlékeznek. A fedőcserepek, ablakok, czégtáblák úgy hullottak az utcákra, hogy a járkálás életveszélyes volt. Délután 3 órákor, midőn a zivatar leginkább dühöngött, megszólalt a tűzharang, s a lakosokat a páni rettegés rögtön az utcákra hozta, mert mindenki belátta, hogy ha egy nagyobb tűz üt ki, e zivatarban a félváros a lángok martaléka lesz. Szerencsére csak kűrtögyulás volt, mely azonnal eloltatták. A zivatar este 8 óráig tartott.

— Dobos rabló ellen a vizsgálat Debrecenben befejeztetett, s ügyész indítványt ellátta, a kir. törvényszékhez beterjesztetett. A végtárgyalás, mint értesülünk a jövő hó második felében lesz, valószínűleg legalább is 5 napot fog igénybe venni.

— A csernovitzi egyetem jog és államtudományi karánál e hó 14-ig 63 hallgató lett beírva; ebből 31 német, 17 ruthen, 9 lengyel, 5 román s 1 izraelita. Vallás szerint 15 rom. cath; 9 gör. cath; 1 örmény cath; 10 g. keleti; 1 evang. s 26. más vallású. Az első évre 31 rendes és 3 rendkívüli, amásodik évre 12, a harmadik évre 11, s a negyedik évre 6 hallgató iratta be magát. A beiratások még folynak, s reméljük hogy a jogászok száma 80-ra fog szaporodni. Ehez jön még 20 bölcsész, s több mint harmincz theologus, úgy, hogy az új egyetem összes hallgatóinak száma az első évben 130—140-re tehető.

— Bukarestben Niclesco György bankártól e hó elsejére viradó éjjel ötödfélszáz-ezer frank értékű állampapírokat, ékszereket, régi pénzeket, stb. loptak el.

Shakespeare vigjátéka.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Bérlet 18-ik szám. Kolozsvár, csütörtök october 21-én 1875.

Uj kiosztás és betanulással:

Tévedések játéka.

Vigjáték 4 felvonásban. Irta: Shakespeare. Fordította: Arany László.

SZEMÉLYEK:

Solinus, Ephesus hercege	—	Ditrói.
Aegeon, syracusi kalmár	—	Szentgyörgyi.
Ephesusi Antipholus (ikrek Aegeon és Syracusi Antipholus) / Emilia fia	—	E. Kovács Gyula.
Ephesusi Dromio (ikrek, a két Antipholus) / pholus inasai	—	Hetényi.
Boldizsár, kalmár	—	Földenyi.
Angelo ötvös	—	Mátrai.
Egy kereskedő, Antipholus bátyja	—	Váradí.
Csippenes, iskolamester	—	Török.
Lucian, huga	—	Sebestyén.
Lucian, huga	—	Osváth.
Lucian, huga	—	Philpovicsné.
Lucian, huga	—	D. Boér Emma.
Lucian, huga	—	Kutassi Janka.
Lucian, huga	—	Körösné.
Lucian, huga	—	Beczkócsné.
Lucian, huga	—	ifj. Fehérvári.
Lucian, huga	—	Horváth.
Lucian, huga	—	Kovács Béla.
Lucian, huga	—	Tisztek, kísérők; színhely Ephesus.

Kezdeté 7 órákor. Vége 9 után.

CSARNOK.

Szemelvények

Weber „Demokritos”-ából.

A nemzetiségek.

A szelleműs és éles, beható itészetű író, fentebb jelzett művében, jelen szemelvényünket megelőzőleg, épen Lengyelországról csevegyen el egyetmást, szokott élénk, érdekes modorában: hazánkra tér át s következőleg ír:

Magyarországról.

Mi egészen más a szomszéd, melyet a Kárpátok a zsidók paradicsomától elválasztanak! A nyílt, nemes, vitéz magyar. Zsarnokának ostora és legszűlárabb véde souverainjának — mint Montesquien nevezi. A magyarok mély komolysággal teszik az átmenetet a keletiekhez; de e mély komolysággal mély tekintet és magas honszeretet van összenőve. A magyarok sziklát építhetnek fel, ha bizodalmat megnyerték. Jellem: nyugodtság, de keleties szenvtelenség nélkül. Ausztriának kéjelmessége, de több élénkség- és tevékenységgel. Erő és vitézség a férfiaknál, a legjobb lovasok, kik azonban gyalog is a hegyeken, mint óriások a farkasoknak és medvéknek merészen szemközt mennek, mint a finn — és szépség a nőknél, kik a magyar szépitővizet (a rozmarint) teljesen nélkülözhetik.

A magyarok felséges szabású emberek, barnák, fekete tűzszemekkel s tekintetükben szilárdsággal, mint szintén hegyes orrszögletükben; kemény izmok s különösen szép czombok; szű-

letett katonák és lovasok. Szép nemzeti öltönyük nem fűdi el szép alkatukat, de mozgékonyaságban való hiányok oka e szűk ruhában rejlik. A magyar ember teljes díszben oly feszesen jár, mint egy gyalog maradt dragonyos. Bécsben megismerik a magyar nemzeti öltözet nélkül is mindjárt a némettől, szabad modoráról, fejhordozásáról s arról, hogy mint néz maga körül, mint szintén lovas; komoly dolgoknál a bécsi már válaszolt, midőn a magyar még utángondol.

A magyar nem tagadja tatár származását; mélyen fekvő szeme, kiálló arczcsontjai és orra, barna színe és lóva, ma is megkülönböztetik a szláv nemzetektől, kik kerekesebb arczuk, fejérbőb és tisztálatlanabbak nála; az egészen köz-magyar kivéve, ki szennyes juh-bundába burkolva, engem mindig ósatyánkra Ádámra élénken emlékeztet. Nem egy könnyen teszi le a magyar, kardját és sarkantyuját és a magyar nemzeti táncnak a sarkantyú cselegése még lényeges zenekísérettel is szolgál; fel-séges emberekre akadunk Magyarországon s miveltekre, minőket Lengyelországban nem egy-könnyen látni. A magyarokra német egyetemek s általában a németek, közvetve s közvetlen hatással voltak. Mint a persa a görögöt, úgy tanították a magyar a németet, ereje ismer tőre s mint a görög a rómainak: úgy lőn a német a magyarnak mivelődési elősegítője. Német harcosok támogatták a magyar ellensége ellen keleten s ez viszont segített amazoknak harczában a nyugattal. Évszázadok óta száz kapcsolással összekötve egymással Hermann és Árpád népei, mindamellett, hogy annyira el-tétében állnak is egymással, jellemőkre nézve.

Magyarország paradicsoma s ereje az ausztriai monarchiának s mégis csak felényire népes és megmivelt föld. A nép szegénysége ellentétben áll a mágánások pazarlásával. Magyarországnak néhány száz négyszög mért föld-nyi mocsárt kiszárittatnia és pusztákat lakhatóvá tennie kell, holott is hó nyári hónapokban városok, faluk s erdőségek emelkednek a magasba, de csak optikai csalódáskép, — itt-ott látni csak egy-egy nyomoru kunyhót, mely körül kicsiny, elcsigázott lovak csoportjai legelnek s egész csoport félvad kutyák ugatják meg az utazót, ki hiába néz valamely élőfő ért körül. — Ama nagy mocsarak s a nyári hőség gonosz lázokat támasztanak, melyek az idegenekre nézve oly veszélyesek s Eszék és Pétervárad a németek temetőjének nevezetnek.

Magyarországnak melléktartományával együtt 11 millió lakosa van, tehát egy-egy mértföldre alig esik 2 ezer lélek, míg Ausztriában, Csehszágban és Morvában háromezren felül van.

Ferencz nek és utódainak sok dolguk leendő, míg őt a szláv néptörzseket kik mégis nagyobb részét teszik államainak, az iszákos horvátokat, a lusa illyrek vagy ráczokat és szerbeket, kik sligoviczajuk vagyis szilva-pálínkájukkal legismertesebbek, továbbá a zsidókat és cigányokat (a lengyelekre és csehekre nem is gondolva) rendbe hozzák és a magyarok és németek műveltségi fokozatára emelik.

A dalmaták és morlások teljesen félvadak. Gonoszabbak a törököknél, kik sohse járnak puska nélkül. Igaz, hogy vendégzsere-tők s jószívűek, még pedig minél közelebb állnak a természetes állapothoz, de egyszerűsmind bosszualók, lusták, babonások s koldus-szegények, de physikailag véve deli alkatuak. Egyszerű életmódjuk mellett oly egészségesek, hogy 90—100 éves agastyánok nem tartoznak a ritkaságok közé s mindennemű betegséget kiépülnek, mint a vadállatok. Általános gyógyszerük mindennemű betegségeikben egy hatalmas adag sligovicza, gyömbérral s borssal keverve.

Magyarország igen gazdag és áldott ország s a természet bősége, az ipar hiánya mellett okozta azt, hogy egyszerűsmind legolcsóbb ország Európának. Igen sokat és jól lehet enni és semmi sem mulja felül a magyarországi dinnyét és tokai aszút. Magyarország gazdag vadakban, mindenféle madarakban s halakban, mint szintén aranyban is. A dinnyék, mik csak párkrajczárba kerülnek, a hőségben fölűdnek, de tulontúl élvezve verhaszt okoznak; talán több német katonát pusztítottak el, mint a törökök szabály. Ezek a dinnyék bizonyára szebbek és jobbák Nagy Frigyes üvegázi dinnyéinél, melyeket ő Valtairének küldött, hogy a porosz égály jószágáról meggyőzze. Senki se vegye hát zokon a magyarnak, ha azt mondja: „Extra Hungaricum non est vita, si est vita, non est ita!” — mert az utolsó tétel legalább még mindig igaz.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről.

Oktober 19-én 5% Metaliques 6995 frt Kamat — 5% Nemzeti kölcsön 73.95 frt. 1860-iki államkölcsön 11150. Bankrészevények 927.— Hitelrészevények 204.40 London 112.75 frt. Ezüst 104.10 Cs. kir. arany 535.— —. Napoleon'd'or 902— 100 mark németértékű 56.—

Urbéri kötvények: Magyarországi 81.55 Temesvári 80.80 Erdélyi 7850 Horvátországi 84.—

Felelős szerkesztő: Békésy Károly.

STEIN JÁNOS

m. k. egyetemi könyvnyomdász Kolozsvárt,
ajánlja a kolozsvári ev. ref. főtanodának, általa már évtizedeken át kezelt

KÖNYV- ÉS KÖNYOMDÁJÁT.

a melynek helyiségei a legutóbbi időben tetemesen megnövekedtek és a munka eszközei a kor igényeinek megfelelőleg, tökéletesítve és szaporítva vannak.

A használandó betűk a jelenleg divó legmodernebb minták szerint öntve, a könyvnyomdát kitűnő metsző kezeli. A nyomdai munkák kiállításához szükséges anyagok a legjobb és legolcsóbb forrásokból erednek.

PAPÍR GYÁRI ÁRBAN SZÁMITTATIK.

Munkát minden időben, még éjjel is elvállal és a leggyorsabban s a legjutányosabban eszközöl.

A gépek elegendősége, valamint a munkaerők teljes száma teszi lehetővé, hogy minden

KÖNYV- ÉS KÖNYOMDAI MUNKÁT

határozott időre, tisztán, ízléssel s oly olcsó árban képes előállítani, hogy e nemből bármely hazai nyomdával versenyezhet.

Mindennemű és nyelvű könyvek, bármiféle rovatos ívek, körlevelek, árjegyzékek, számlák, nász-, gyász- és vigalmi jelentések, névjegyek, meghívó-jegyek, tánczrendek, gyógyszer-táblázatok, bor-, rozs- és más vignettek, újévi és más alkalmi üdvözlők, baromutlevelek, vásározódulók, hirdetések, bármilyen nagyságú falragaszok, szóval minden e szakba vágó munkák izletes kiállítását elvállalja.

Különösen a kir. törvényszékek, megyei- s városi hatóságok és a községi előjáróságok figyelmét bátor arra felhívni, hogy a hivatali szükségletekre megkívántatott nyomtatványok gyors kiállítására s legolcsóbb árszámítására különös súlyt fektet.

Elsőleges költségvetéssel is készséggel szolgál, a gyakrabban előforduló s törvényszerű mintázatok birtokában lévén.

Az új „polgári törvénykezési rendtartás”-ban és a Kolozsmegye gyalui egyesbirája által a községi előjáróságok részére kiadott „utasítás”-ban előforduló magyar akár román szövegű nyomtatványokból — melyekből készletet tart — külön kis mennyiségben koncz számra is, jutányos árban szolgál. Az „utasítás”-ban előforduló mintáknál világosan kitéendő: magyar vagy román szövegű nyomtatvány szükséges-e?

STEIN JÁNOS erd. muzeum egyl. könyvkereskedésében
Kolozsvárt kapható:

Tamássy József kedvelt

DALAI.

16 közkedvességű magyar népdal, melyeket

Tamássy József a népszínművekben

mindig nagy tetszés közt szokott énekelni
a nemzeti színházban:

1. Volt nekem egy daruszörű paripám...
2. Cserebogár, sárga cserebogár...
3. Még azt vetik szememre a pajtások...
4. Deres a fű, édes lovam ne egyél...
5. Bús az idő, bús vagyok én magam is...
6. Valamit sugok magának...
7. Magyarország édes fia vagyok én...
8. Csikós vagyok, tágas puszták királya...
9. Sajó kutyám, jaj beh! mélyen aluszol.
10. Elszegődtem Tarnóczára bojárnak...
11. Jaj de magas ég, a csillagos ég...
12. Búza közé száll a dalos pacsirta...
13. Elmegyek én az alföldre lakni...
14. Nem szól a tilinkóm, elhasadt...
15. Én vagyok az, a ki nem jó...
16. Nincsen kedvem, mert elvitte a fecske...

Énekhangra zongora-kísérettel és átirattal ellátta ÁBRÁNYI KORNÉL.
Ara 2 forint.

E dalok akként vannak zongorára alkalmazva, hogy azokat ének nélkül is elő lehet játszani, miután a dallamhangok a zongora részben is benn foglaltatnak.

Ugyancsak

Megjelent

Stein János erd. muz. egyl. könyvtár és m. k. egyet.
nyomdász kiadásában és általa minden könyvtárban
kaphatók:

Erdélyi képes naptár
1876-dik szökő évre.

A vásárok pontos kijavításával s a méter mértékek
ismertetésével.

Ara 26 krajczár.

Postán küldve 32 kr.

Irodai fali naptár 1876 évre

Különösen hivatali használatra.

Katholikus és protestáns, görög-orsz és izraelita-naptárral, bélyeg- és illeték-táblákkal, s a Királyhágón inneni részek (Erdély) törvényszékeinek és járásbiróságainak táblázatos kimutatásával.

Ara 30 kr.

Postán küldve 32 kr.

695. — 1875.

(450)

(2—3)

Pályázat!

A kudsiri m. k. vasműhivatalnál (u. p. Alkenyér) betöltendő a szülészeti állomás, melynek évenkénti élvérményei: 50 forint a kudsiri vasműpénztár, 42 forint a govasdai vasmű- és 8 forint a hanyadi erdőzeti társ-pénztárból, összesen 100 forint.

Az illető oklevéllel ellátott folyamodványok az előjárásig tartó kiállított erkölcsi biznyitvány kíséretében f. évi november-hó végéig az alólt m. k. vasműhivatalhoz beküldendők.

Megemlíttetik, hogy ezen állomás, valamint a vasmű, egy a kinevezett szülészeti részéről évenként felmondható.

M. k. vasműhivatal Govasdián. (Utolsó posta Vajdahunyad) 1875. október-hó 14-én.

701. — 1875.

(451)

(2—3)

Pályázat!

Erdélyben Sebeshelyt (u. p. Szászváros) a közös iskolatitói állomás, mely-lyel az iskolai tantárgyak tanítása a magyar, német- és román nyelvben 400 frt-nyi évi fizetéssel a govasdai m. k. vasműpénztárból van egybekötve, betöltendő.

A folyamodványok, melyekben az életkor, végzett tanulmányok, nyelv-meret és a tanítói vizsgának sikeres kiállása kimutatandó, a govasdai m. k. vasműhivatalhoz, mint a govasdai m. k. vasműpénztár számvevőségéhez a „Kelet-ben” megjelent ebbeli hirdetmények napjától számítva 4 hét alatt lesznek benyújtandók.

Megemlíttetik még, hogy ezen állomás, valamint a társ-pénztártól, egy a kinevezett tanítótól évenként felmondható.

A govasdai m. k. vasműhivataltól. (U. p. Vajdahunyad) 1875. október-hó 14.

(452)

(2—3)

Pályázat.

A maros-ludasi községi iskolához egy rendes tanítónő és egy segéd tanítói állomás betöltésére, ezennel pályázat nyitatik. A tanítónő évi fizetése 400 frt. és kertilletmény; — a segéd-tanító évi fizetése 300 frt. mind két állomással szabad lakás és fűtélmény van egybekötve. — Mellékes jövedelemre is számíthatni. — Tannyelv a magyar. A pályázati határidő 1875. november 14-ke bezárólag. Pályázati folyamodványok iskolaszéki elnök tekintetes Hancz Pál urhoz küldendők.

M.-Ludas, 1875. október 17.

NYÁRADI DÉNES, iskolaszéki jegyző.

(449)

(2—3)

Eladó szőlő-veszszók.

Valdói rajnai riesling	1000 darab	4 forint.
Bakator	1000	6
Furmin	1000	5
Croguán	1000	20
Alexandriai muskotály	1000	20

Megrendeléseket elfogad sor szám szerint Ó-Szilváson, Utó posta Maros-Ujvár

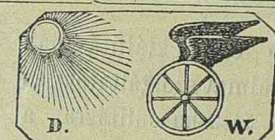
ALBERT LAJOS, gazdatiszt.

Megjegyzés: Ó-Szilváson a véd és magas fekvés miatt, a múlt hó 26 és 27 diki fagy nagyon csekély volt.

Nyomatott Stein János m. k. egyetemi nyomdászánál az ev. ref. tanoda bettivel Kolozsvárt.

(440)

DITMAR R.



(3—15)

Bécsben

orsz. szab. lámpagyáros
ajánlja legnagyobb, világghirben álló gyárból

„minden fajta lámpáit”

ugy petroleumra, mint olajra. Az árak, daczára az elismert szilárd-ságuk, olcsóbbak, mint a bel- és külföld minden készítményei. Minden nagyobb és hírnevesebb üzlet raktárt tart.

FIGYELMEZTETÉS.

Minden teljes lámpa a fennebbi gyári jeggyel van ellátva. Phönixhengerek, ellátva e bejegyzett gyári bélyeggel, nem pat-tannak el, s pontosan találunk brennereim szerkezetéhez, a mire különösen figyelemztetek. Hasonló nevezett — más jeggyel bíró — hengerek, utánzások.

DITMAR R. Budapestben, raktár a Józseftéren.

(2—18)
Dr. SCHWAIGER

növény-kivonata

kezeség mellett gyógyít gyökeresen még idült férfi gyengeséget is egy hét alatt és minden más nemű betegséget, fér-fiaknál és nőknél a leggyorsabb idő alatt. Egy palack ára használatai utasítással 2 frt. o. ért. készpénz küldemény, pos-tai utalvány, vagy utavéti mellett,

Dr. SCHWAIGER

Bécs, VII. Schottenfeldgasse 60. sz.
Kéri a címet tisztán feladni.

Präservatifs

(8—25)

(Cottons)

gumi és hal-hályagból, tucattja 2 frt. 6

frt. 6, továbbá mindenféle gummi árukat

mellett levélben megrendelésre is. J. N.

Schmeidler Bécs, Neubau Str.

gasse Nr. 19.

(421)

BAAR J. butorraktára BÉCS, I. Bez.,

Fransensring Nr. 20

kész butor-szerelvényeit



külföldi formában s minden fane-miéből, ét-, hálószobák, salonnok, szállodák, urasági lakok, fürdőinté-zetek berendezésére, igen kedvező feltétel-ek s szilárd munkának évek-re terjedő jóállása mellett.

Butor-mintarajzokat tartalmazó árjegyzékek, kívánatra bérmentve szolgáltatnak.

Óvás. A n. é. helybeli és vidéki vásárló közönséget figyelmeztetem, hogy tartozkodjék olyan butor-hir-destektől, melyek uraságoktól, szál-lodáktól származnak, állítólag: el-utazás, haláleset, építkezés és t. e. f. fogásos ürtügyekön alapszanak, zsi-b-ársok részéről. — Üzletem és ké-szítményeim szilárdaságáról, biznyitványokkal szolgálhatok.

Tisztelettel: Baar J.